

ВІДГУК

офіційного опонента

кандидата педагогічних наук, доцента **Осадчої Катерини Петрівни** на дисертацію Шовкуна Віталій Віталійович «Формування професійної компетентності майбутніх учителів інформатики у квазіпрофесійній діяльності», подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Нині в умовах швидкого розвитку інформаційних технологій, лавиноподібного збільшенні об'єму інформатичних знань, попиту на спеціалістів з комп'ютерних наук, важливим завданням системи освіти є ранній розвиток інформаційної компетентності підростаючого покоління. Одна з головних ролей у цьому процесі належить учителю інформатики, який з 2-го класу починає знайомити дитину зі світом інформатики, а у старших класах здійснює профільне навчання майбутніх абітурієнтів ІТ-спеціальностей.

Процес навчання майбутніх учителів інформатики у вищих педагогічних навчальних закладах нині спрямований на формування компетентностей як динамічного поєднання знань, розуміння, навичок, умінь та здатностей, що мають формуватися у діяльності, яка за умовами та змістом своєї реалізації має бути наближеною до майбутньої педагогічної праці, тобто бути квазіпрофесійною. У результаті відбуватиметься моделювання педагогічної діяльності і навчальних ситуацій, у яких майбутні учителя інформатики на основі здобутих знань і досвіду можуть практикуватися в успішному виконанні навчально-виховних функцій учителя, що сприятиме ефективному формуванню їх професійної компетентності.

Нині є чимало наукових досліджень щодо окремих аспектів професійної підготовки майбутніх учителів інформатики, проте не достатньо завершених досліджень, у яких цілісно й комплексно розглянута проблема формування підготовки професійної компетентності майбутніх учителів інформатики у квазіпрофесійній діяльності. Отже, актуальність дослідження Шовкуна Віталія Віталійовича є безсумнівною, а результати дослідження є важливими для педагогічної практики.

Щодо ступеня обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, то варто зазначити, що автор коректно формулює ряд суперечностей процесу професійної підготовки майбутніх учителів інформатики, вірно формулює мету, гіпотезу, об'єкт, предмет дослідження. Всі завдання дослідження втілені в структурі дисертації і повністю виконані. Досить змістовним і вагомим є предмет дослідження.

Дисертаційне дослідження кваліфіковано сплановане і грамотно виконане, логічно викладаються його результати. Структура та основний зміст дисертації спрямовані на досягнення мети та розв'язання поставлених завдань.

У процесі виконання цих завдань були отримані такі нові наукові результати: уперше обґрунтовано й розроблено зміст, форми і методи формування професійної компетентності майбутніх учителів інформатики у квазіпрофесійній діяльності; розкрито сутність і зміст організаційно-педагогічних умов формування професійної компетентності (створення інформаційно-освітнього середовища навчального закладу як провідної умови ефективної квазіпрофесійної діяльності; врахування особистісних запитів студентів, орієнтованих на можливості побудови власної траєкторії квазіпрофесійної діяльності; ефективне поєднання традиційних та інноваційних методів навчання; сформованість позитивної мотивації якісної професійної підготовки; системної педагогічної діагностики процесу формування професійної компетентності); уточнено поняття квазіпрофесійна діяльність майбутнього вчителя інформатики, що визначається як форма навчання, що моделює професійну діяльність, у якій студенти виходять за межі опрацювання вузької теми заняття шляхом включення в моделювання реальних ситуацій, вирішують завдання та питання професійної взаємодії; розроблено модель формування професійної компетентності майбутніх вчителів інформатики у квазіпрофесійній діяльності; подальшого розвитку набули теорія і методика формування професійної компетентності майбутніх учителів інформатики у квазіпрофесійній діяльності.

Відповідно до завдань дослідження побудована сама дисертаційна робота, в якій Шовкун В.В. шляхом ретельного аналізу проблеми формування професійної компетентності майбутніх учителів інформатики у

квазіпрофесійній діяльності та законодавчих актів в освітній галузі довів актуальність дослідження, визначив базові поняття, встановив ступінь розробленості окресленої проблеми.

Дисертаційне дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, додатків, списку використаних джерел, що відповідає встановленим нормам.

У вступі подається науковий апарат дослідження, формулюється наукова, теоретична і практична значущість дослідження, наводяться дані про його апробацію і впровадження. Слід відзначити чіткість, коректність та взаємопов'язаність всіх складових наукового апарату дослідження.

У першому розділі дисертаційного дослідження автор на основі аналізу нормативно-правових документів, психолого-педагогічної, науково-методичної та навчальної літератури з проблеми підготовки майбутніх учителів інформатики та стану її реалізації у вищих навчальних закладах доцільно робить висновки про зміну парадигми підготовки вчителів інформатики за умов розбудови інформаційного суспільства, важливість компетентнісного підходу до підготовки вчителів інформатики та інформаційно-освітнього середовища як фактору забезпечення формування професійних компетентностей майбутнього вчителя інформатики.

Другий розділ дисертації присвячено визначенню організаційно-педагогічних умов квазіпрофесійної діяльності майбутніх учителів інформатики, обґрунтуванню моделі формування професійної компетентності майбутніх вчителів інформатики у квазіпрофесійній діяльності та визначенню ролі інформаційно-комунікаційних технологій навчання у формуванні професійної компетентності майбутніх учителів інформатики.

У роботі представлена авторська модель формування професійної компетентності майбутніх учителів інформатики у квазіпрофесійній діяльності, що дозволило представити та реалізувати процес формування професійної компетентності вчителя інформатики у квазіпрофесійній діяльності, виявити його структуру, описати необхідні явища, процеси і процедури та спрогнозувати результати. Модель дисертантом розглядається як інструментарій організації системи підготовки компетентного вчителя

інформатики.

Дисертантом визначена структура професійної компетентності майбутнього вчителя інформатики у квазіпрофесійній діяльності та подано характеристики її основних компонентів (мотиваційного, когнітивного, операційно-діяльнісного, особистісного, комунікативного). Автором наведено перелік та описано зміст формування професійної компетентності майбутніх учителів інформатики. Доцільно зроблено акцент на дисципліні «Вибрані питання методики інформатики» та педагогічній практиці.

Шовкун Віталій Віталійович слушно зазначає, що найбільш доцільними методами формування професійної компетентності майбутніх учителів інформатики є проектний, проблемний, моделювання ситуацій професійної діяльності, «перевернуте» навчання. Поряд із цим автор акцентує увагу на доцільності використання такої форми організації навчального процесу як робота в інформаційно-освітньому середовищі.

Як вагоме практичне надбання роботи вважаємо розробку і впровадження інформаційно-освітнього середовища навчального закладу та методичні рекомендації по роботі з системою Ejudge та розробленим інформаційно-освітнім середовищем.

У третьому розділі дисертації автором обґрунтовано критерії та рівні сформованості професійної компетентності майбутніх учителів інформатики, висвітлено дослідно-експериментальну роботу, що проводилась протягом 2012-2016 навчальних років й охопила такі етапи науково-педагогічного пошуку: пошуковий і констатувальний, формувальний та узагальнювально-систематизувальний.

Заслуговують позитивної оцінки дослідницькі матеріали, пов'язані з перевіркою ефективності розробленої моделі формування професійної компетенції майбутніх учителів інформатики у квазіпрофесійній діяльності, що наведені під час аналізу результатів педагогічного експерименту. Автор переконливо доводить, що впровадження розробленої моделі сприяє формуванню професійної компетентності майбутніх учителів інформатики.

Достовірність одержаних результатів дослідження Шовкуна В.В. забезпечується обраними методологічною й теоретичною основами

дослідження, доцільністю обраних загальнонаукових, теоретичних, емпіричних і статистичних методів дослідження, а також репрезентативністю матеріалів, необхідних для якісного та кількісного оцінювання результатів експериментальної роботи й апробацією отриманих результатів.

Розв'язання поставлених завдань дозволили автору отримати ряд нових результатів, які мають важливе теоретичне і практичне значення у теорії та практиці професійної освіти. До таких слід віднести елементи наукової новизни, загальні висновки і рекомендації, узагальнені за результатами дослідження, що свідчать про фундаментальність і завершеність дисертації і дозволяють розглядати її як авторське досягнення.

Вивчення дисертаційної роботи дозволило виявити деякі її недоліки, щоб висловити такі зауваження:

1. На сторінці 25 дисертант описує Стандарти підготовки вчителів у сфері ІТ, розроблені у Польщі у 2003 році. Варто було звернути увагу на те, що у 2011 році з'явилась нова версія цього стандарту.
2. Із тексту дисертації не зрозуміло чи відрізняються функції вчителя інформатики, що наведені на сторінці 45, від функцій учителів інших шкільних предметів. Доцільно було б зазначити особливості, у разі їх наявності.
3. Дисертантом на сторінці 47 запропонована структура професіограми учителя інформатики, на схематичному зображенні якої (рис. 1.2) достатньо докладно представлено зміст 4-х складових професіограми саме учителя інформатики, проте не наведено опис інших функцій учителя, які також властиві вчителям інформатики.
4. На сторінці 54 дисертації наведено запропоновану здобувачем структуру професійної компетентності майбутнього вчителя інформатики, проте схематично не окреслено у ній місце квазіпрофесійної діяльності.
5. У третьому розділі в описі результатів педагогічного експерименту дисертанту варто було б конкретизувати, які саме анкети чи питання в анкетах спрямовані на діагностику кожного з компонентів професійної компетентності майбутніх учителів за визначеними критеріями.

6. У роботі наявні мовленнєві та стилістичні помилки.

Висловлені зауваження щодо дисертаційної роботи не впливають на її загальну позитивну оцінку.

Дослідження є актуальним, самостійним і завершеним, написане на достатньому рівні та виділяє автора як ретельного дослідника, компетентного викладача, що володіє надбаннями психолого-педагогічної науки, здійснює аналіз літературних джерел, робить логічні висновки. Таким чином, дисертаційне дослідження «Формування професійної компетентності майбутніх учителів інформатики у квазіпрофесійній діяльності» відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою КМУ №567 від 24.07.2013 (зі змінами, внесеними Постановою КМУ №1159 від 30.12.2015), а її автор – Шовкун Віталій Віталійович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доцент кафедри інформатики і кібернетики
Мелітопольського державного педагогічного
університету імені Богдана Хмельницького
кандидат педагогічних наук, доцент

К. П. Осадча

Підпис *Осадчої К.П.* Засвідчую
Начальник відділу кадрів Мелітопольського
державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького
Матсара Н.С.

